

Reyntgen Evertss. te Oldebroek contra Gerrit Evertss. c.s., Erfenis.

Is de kwestie uiteindelijk onderling opgelost? Is de erfenis wel eerlijk verdeeld? Meer informatie dan dit heb ik niet kunnen vinden. De afloop blijft daardoor onduidelijk. Na de dood van zijn moeder — de enige die mogelijk nog naar haar gehandicapte zoon omkeek — is hij misschien wel aan zijn lot overgelaten. We zullen het waarschijnlijk nooit te weten komen.

De familie bezat een boerderij met bijbehorende landerijen in de buurtschap Het Eekt, gelegen in het Richterambt Oldebroek. In diverse rekeningen uit het Hertogelijk archief vond ik daarover de volgende vermeldingen:

1509: Eekt: Evert Lubbertsoin (Bron: Gelders Archief, 0001 Hertogelijk archief, Kohieren van de omslag van ponschatting en keukengeld in ambten op de Veluwe, 1509-(1512), inv. 4953).

1526: Eekt: Evert Lubbertss (Bron: Gelders Archief, 0001 Hertogelijk archief, Opteykeninge van den beesten geschiet durch gantz Veluwen, register van gehouden paarden, runderen, varkens en schapen, 1526 inv. 4967).

1541: Oldebroek: Evert Lubbertss (Bron: Gelders Archief, 0001 Hertogelijk archief, Kohieren van de omslag van ponschatting in steden en ambten op de Veluwe, 1541, inv. 4969).

Later vinden we in 1566 de broers Jan (Johan) en Warner Evertsz terug, die vlak naast elkaar woonden op het Eekt, zoals blijkt uit een graantelling. In diezelfde telling komen ook hun broer Gerrit Evertz en zwager Albert Claesz voor, die in Oosterwolde woonden, in het schoutambt Doornspijk, dat grensde aan de buurtschap Het Eekt. Ze zullen dus niet ver van elkaar verwijderd hebben gewoond. (Bron: Gelders Archief, 0124 Hof van Gelre en Zutphen, Stukken betreffende de opneming van de hoeveelheden boekweit, koren en graan, voorradig ten plattelande in Gelre en Zutphen, 1566, inv. 2563.)

Alle hoofdpersonen lijken (ruim) vóór 1590 te zijn overleden. Als laatste vermelding vond ik nog de erfgenamen van Warner Evertsz en Evert Jansz, mogelijk een zoon van Jan Everts. Rond 1590 staat er vermeld: Kercken guederen des Richterampts Oldenbrouck: Vuijt der Erfgen. Warner Everts, ende Evert Jansen landt Jaerlicx iij scepel raepsaets (GA, 0124 Hof van Gelre en Zutphen, Staat van de pastorie- en kerkegoederen te Oldebroek, circa 1590, inv. 2401).

Reijntgen lijkt na het proces nergens meer te zijn genoemd.

Hieronder de transcriptie van de originele processtukken, de Minuut en Missive van het Hof met hun bronvermelding.

Transcriptie.

V mogende heere

Thoent ende geeft onderdaenlick te kennen Reyntgen Evertsz, wonende int oldebroeck arm gebreckelick blint man woe S. Evert lubbertsz. ende alyt zyn echte huysvrouwe des supplts vader ende moeder in hoer leven binnen den oudenbroeck in gebruyck ende besit gehad hebben een schoen huys ende hoffstat met veel schone percelen van landen daer onder behorende daertoe noch alrehande Roerende ende havelicke goeden van imboel ende huysraet

die welcke to samen seven kindere geprocreert ende achtergelaten hebben vyff zoenen ende twee dochteren Ten eynde dan die voors kinderen naer hoerluyder overleden eendrechtelicke van den anderen gescheyden moechte werden, hebben by seekere hyluxe vorwaerden tuschen Arent gerretsz ter eenre ende alyt hoerluyder dochter ter andere zyde in die jare XXXII upgericht, expresselicke bewillicht ende overgegeve. dat zy gheen van hoer kinderen van hoer goeden zoe wel Roerende als onroerende het dan by hyluxe voerwerden off by eenigerley andere donatie off makinge deen meer dan dander voer vuyt bespreken off transporteren zoude mogen, blyckende by die hylux voerwaert brief hier overgeleyt van vuytbesondert horen joncxte zoen den suppliant alhier die zyl overmits gebreckelicheytwille zoe hy met gequalificeert en was hem selve die kost te vore te winnen) wat voer vuyt als Redelick is macken zoude mogen zoe zy oick gedaen hebben Achtervolgenen welcke hylux voerwerden zoe hebben die voors. kinderen ende eerffgenaemen nae toverleden S Evert Lubbertz hoerluyder vader ten affgescheyt met hoere moeder gehanden, ende voerts vaderlicke besterff gelickelicke met den anderen gedeelt vuytbysondert die voors hoefstede met seekeren lant ende andere zyne toebehoren, dat noch int gemen zyn bliven staen, doe welcke die weder binnen haer leven geruyt ende een van die kinderen Jan Evertsz genaempt daer op heeft leven wonnen, Ende hoe wel nu die voors kinderen nae overleden haerluyder moeder die nu onlanx gesturven van haer besterffenisse ende achtergelaten goeden malcanderen wel behoerde gelicke affdelinge gedaen te hebben, dese niet tegenstande Refuysen den supplt daer van eenighe affdelinge te willen late volgen / immers dat arger is zoe hy supplt. met zyn moeder ten tyde haerder overleden inwonende was hebben alle haer roerende ende haeffelicke goeden van gelt vergulde Ryemem paternosteren Ringen clederen als oick haer geheele huyseraet jegens Danck ende wille van hem supplt daer vuyt gehaelt ende onder malcanderen gedeelt tot haren goedycken zonder den suppliant als kint ende met eerffgenen daer eenichsins mede in te bekennen AL twelcke zulcx niet en behoert ende tenderende is tot des supplts grote merkelicke achterdel Waer durich hy oick de facto van zyn moederlicke successie gespolieert wert. Is hierom des supplants van uwer E. zeer onderdaenlick versoeck hem te willen verlieven beslote brieven adresseren an die voors kinderen ende eerffgen. als namentlicke an heer gerret Jan ende Warner Evertsz ende aelbrecht Claesz als man ende momber van bette Evert dochter vuyt crachte van die welcke hem vuyten den naem ende van wege R K. M t zeer scerpelicke bevel gedaen zy voors sterffhuys weders to Reduise goeren ende hem supplt als een gerechte eerffgen. zyns moeders vuyt die voors achtergelaten goeden zoe wel van onroerende als Rorende goeden to laten volgen een gerechtelick kints deel Ende in caes van oepren weygeringe off vertreck dat die voors opposanten tot seekere corle pfige tyt bevel gedaen sullen zy hoer Redene ter contrarie overscriven waer Durich zy vermenen van Sulcx to doen ongehouden to zyn om tselfde gesien voerts inder saecke geordonneert te mogen werden zoe dat behoren zal dit doen etc

19-03-1553: Antwoerde. Edele w hoechgeleerde here Cantzelaer vanden Rhade Ro. Key. mat, Soe als ick peter Henrickss Richter int oldebroeck in stadt Ro. ts. etc. man ontfange hebbe enen breeff uijthen hoeve mijt In besloten enre supplicatie angaende der erffghename zalighe aleyt everss, Welkoer over gegheve hefft Reygner everss, vn die selve supplicatie ick den erffghename vuer gelesen vnd over geleverdt hebbe, dat op se my ter antwerdt ghegeven hebben Soe als hoer moeder gestorven is Soe hefft de vrouwe daer se inden huese gestorven is de erffghenamen toe kennen gegheven dat se dat guet wolde uijth den huese quijdt wesen over gebreecken die daer in geschien mochte Want sie een scemelle vrouwe in dat men op haer neet giss noch

vermoeden en solde Soe hebben de erffgenamen dat selve inboen getaelt vnd in belvarende hant gesadt bynnen karsspels vnde niet gespleten noch gedeelt, want daer twederleijsse zijnder synnen de daermede in gearfft synnen ende de selve kynder onmundich syneen, vnd Willen dat tselve niet spleten noch delen buijten consent dat here vnd die mombers der onmunde ghe kijnder vnd Reygner evers nye arfft uytijnghe begheert hefft vanden arffghenamen noch mij Richter nye anghegeven hefft off ymant van synent twegen ons beghert die arffghenamen seer oetmoetdelick van v. E. vnd hoechwise Rhaden dat men Reygner everss hoer brueder willen onderrichten dat hij bij de arffghenamen koeme vnd eijsshe aff-uytjnghe, dat sie dan myt vrentscap offeruijt Recht daer dat arffhuijs gelegen is in dien Reygner everss in eneghe sacken toe kort geschiet, als dan soe mach hij dan spreken ter hoeger bincke dit doende willen die arffghename altoes versculden nae hoer scemelle vermoegen Gescreven int oldebroeck opten 19 Julij Anno 1553 Peter henrijkss
(Gelders Archief, 0124 Hof van Gelre en Zutphen, Reyntgen Evertss. te Oldebroek contra Gerrit Evertss. c.s., Erfenis. Civiele procesdossiers, hoofdreks, 1553, inv. 4928).

03-07-1553: Aenden Scholtis tho Dorenspick Franck Hueckl. Aenden Richter int Oldebroeck Peter Heynrickss. Oldenbroeck Jan ende Warner Evertss aldaer wonende voirhaldt v ind oen etc. Erbaer guede vrundt wy schicken v hier inne besloten die supplicatie ons in statt Key Mats onser allergen heeren overgegeven durch Reyntgen Evertz inden Oldenbroeck wonende vnd is van wegen hoichstgedachter Key Mats ons eerst gesynen dat ghy dieselve supplicatie heren Gherrit Evertz ende Aelbert claessen wonende inden ampte uwes beveels voirhaldt vnd oen beveelt dat sy vnd yeder van hun As sengetogen sterffhuys wederomme reintegreren is met gemelten Reyntge als mit erffgenaeme syner moeder j z. deijleghe hem vanden inde achtergelaten guederen derselver syner moeder inde supplicatie gementionneert zyn gerechte kintzdeel volgen laeten Ten waere sy eenige erheffelicke redenen hadden ter contrarien ende waeromme sy des ongehalden to zyne vermeynden Diewellicke inden fal ghy van oen verstaen vnd ons opt aller spoedelicxst (mit wederschickongen gevorter supplicatien) omt schryven sult On die gesien geordonneert oder vnd gedaen te worden als nae bevinde behoiren sall Geschreven tho arnhem den Illen July XVC LIII Cantzler etc
(Gelders Archief, 0124 Hof van Gelre en Zutphen, Brieven van en aan het Kwartier van Veluwe, 1228 Minuut van het Hof aan den schout van Oldebroek en den richter van Oldebroek, dat Gherrit Evertz, Aelbert Claess, Jan en Warner Evertz het bewuste sterfhuis nader in integrum moeten restitueeren en vervolgens met Reyntgen Evertz opnieuw moeten delen inv. 985).

02-12-1553: Aen Peter henrikss. Richter Int Oldebroeck. Eerbaer guede vrundt, wy seynden u tegenwoerdelick overgegeven hier inne gesloeten die Replick ons van volgen over gesenden by Reyner Evertss ten eynde ghy deselve Replick Jan Evertss met sijnen consorten voirhaldt om oir duplick daerop schriftlick to doen die ghy ons en met de vurss Replick wederseynden sult, Om daernaede gedaen te worden als behoeren sal, ende esch te arnhem den XIten decembris XVCLIII
(Gelders Archief, 0124 Hof van Gelre en Zutphen, Brieven van en aan het Kwartier van Veluwe, 1342 Missive van het Hof aan den richter van Oldebroek, dat Jan Evertss c.s. moeten dupliceren op de repliek van Reyner Evertss, inv. 985).

Moderne vertaling.

Verzoekschrift.

Uw Edelheid moge weten:

Reijntgen Evertsz, wonende in Oldebroek, een arme, gebrekkige, blinde man, geeft onderdanig te kennen dat zijn vader en moeder — te weten Evert Lubbertsz en Alyt, zijn wettige echtgenote — tijdens hun leven binnen Oldebroek in gebruik en bezit hebben gehad: een mooi huis met hofstede en veel fraaie percelen land die daarbij hoorden, alsmede allerlei roerende en huiselijke goederen, inboedel en huisraad.

Zij hebben samen zeven kinderen voortgebracht en nagelaten: vijf zonen en twee dochters.

Om te zorgen dat deze kinderen na het overlijden van hun ouders op eerlijke wijze van elkaar zouden scheiden (qua goederen en bezittingen), is in het jaar 1532 een huwelijksvoorwaarde opgemaakt tussen Arent Gerretsz enerzijds, en Alyt, hun dochter, anderzijds.

Daarin werd uitdrukkelijk overeengekomen en goedgekeurd dat geen van de kinderen, van welk goed dan ook — roerend of onroerend — op basis van deze voorwaarden, noch door enige andere schenking of overdracht, meer mocht verkrijgen dan de anderen. Hiervan blijkt uit de huwelijksvoorwaardenbrief, hier bijgevoegd, waarbij speciaal melding wordt gemaakt van hun jongste zoon, de suppliant (verzoeker) hier, die wegens zijn gebrekkigheid (omdat hij zichzelf niet in zijn onderhoud kon voorzien) naar redelijkheid mocht krijgen wat hij nodig had — wat zij toen ook daadwerkelijk gedaan hebben.

Notitie: De genoemde bijgevoegde huwelijksvoorwaardenbrief zat niet (meer) in het procesdossier. Maar ik ga er vanuit dat ten tijde van het proces deze wel aanwezig was maar door de eeuwen heen is zoekgeraakt. Het is immers wel ruim 470 jaar geleden nu.

Volgens deze huwelijksvoorwaarden hebben de kinderen en erfgenamen, na het overlijden van Evert Lubbertsz, hun vader, een afscheiding gemaakt samen met hun moeder, en verder een vaderlijke boedelscheiding gedaan, waarbij ze elkaar eerlijk hebben verdeeld. Alleen de hofstede met bepaalde stukken land en toebehoren bleven gezamenlijk onverdeeld, waarna een van de kinderen, Jan Evertsz geheten, daarop is gaan wonen.

Hoewel de kinderen na het recente overlijden van hun moeder behoren over te gaan tot een eerlijke boedelverdeling van haar nalatenschap en goederen, weigeren zij de suppliant enige verdeling te laten volgen.

Erger nog: terwijl de suppliant ten tijde van het overlijden van zijn moeder nog bij haar inwonend was, hebben zij alle roerende en huiselijke goederen — geld, vergulde riemen, paternosters (gebedssnoeren), ringen, kleding, en de hele huisraad — tegen zijn wil en zonder zijn toestemming uit het huis gehaald en onder elkaar verdeeld, zonder de suppliant als mede-erfgenaam daarin enig aandeel toe te kennen.

Dit is zeer onrechtvaardig en leidt tot merkbaar groot nadeel voor de suppliant, waardoor hij feitelijk beroofd is van zijn moederlijke erfenis. Daarom verzoekt de suppliant zeer onderdanig aan Uw Edelheid om besloten brieven te laten uitgaan, gericht aan de genoemde kinderen en erfgenamen, namelijk aan Heer Gerret, Jan en Warner Evertsz, en aan Aelbrecht Claesz, als echtgenoot en voogd van Bette Evert's dochter, waarbij hun uit kracht van de naam en macht van de Koninglijke Majesteit scherpelijk wordt bevolen dat zij het sterfhuis opnieuw in ogeschouw nemen, en de suppliant, als een rechtmatige erfgenaam van zijn moeder, laten volgen in zijn gerechtvaardigde kindsdeel uit de nagelaten goederen, zowel onroerend als roerend.

En in geval van tegenstribbelen, weigering of vertrek, dat genoemde tegenpartijen binnen een bepaalde korte en fatsoenlijke termijn bevolen worden hun verweer schriftelijk in te dienen, opdat men daarop verder kan besluiten en in de zaak ordening kan aanbrengen, zoals rechtvaardig is.

Aldus gedaan, enzovoort.

(Bron: Gelders Archief, 0124 Hof van Gelre en Zutphen, Reyntgen Evertss. te Oldebroek contra Gerrit Evertss. c.s., Erfenis. Civiele procesdossiers, hoofdreeks, 1553, inv. 4928).

Aan de Scholtis te Dorenspick, Franck Hueckl.

Aan de Richter te Oldebroek, Peter Henrickss.

Oldebroek,

Jan en Warner Evertsz, aldaar wonende, worden hier aangesproken en verzocht als volgt:

Eerbiedwaardige, goede vrienden, wij zenden u hierbij ingesloten de supplicatie (het verzoekschrift) die ons, in naam van Zijne Keizerlijke Majesteit, onze allerhoogste heer, is overhandigd door Reijntgen Evertz, wonende te Oldebroek.

Op last van de hoogstgenoemde Keizerlijke Majesteit is het ons opgedragen dat gij deze supplicatie aanhoort met betrekking tot heer Gherrit Evertz en Aelbert Claessen, beiden wonende binnen het ambt van uw rechtsbevoegdheid, en dat gij hen voor ons laat verschijnen en hen beveelt dat zij, elk afzonderlijk, het sterfhuis (de erfenis) wederom volledig integreren, samen met de genoemde Reijntgen, als mede-erfgenaam van zijn overleden moeder, en dat zij hem uit de nagelaten goederen van zijn moeder, zoals in de supplicatie vermeld, zijn rechtmatige kindsdeel laten volgen (uitkeren), tenzij zij enige gewichtige redenen hebben om dit tegen te spreken en waarom zij menen daartoe niet gehouden te zijn.

Indien zij zodanige redenen menen te hebben, verstaan wij dat gij deze op de allerhaastigste wijze aan ons moet toezenden, samen met terugzending van de ingediende supplicatie, opdat vervolgens naar bevinding van zaken verdere beschikking kan worden genomen en de zaak naar recht en behoren geordend kan worden.

Geschreven te Arnhem, de 3e juli 1553.

De Kanselier, enzovoort.

(Bron: Gelders Archief, 0124 Hof van Gelre en Zutphen, Brieven van en aan het Kwartier van Veluwe, 1228 Minuut van het Hof aan den schout van Oldebroek en den richter van Oldebroek, dat Gherrit Evertz, Aelbert Claess, Jan en Warner Evertz het bewuste sterfhuis nader in integrum moeten restitueeren en vervolgens met Reyntgen Evertz opnieuw moeten delen inv. 985).

Antwoord.

Edele en hooggeleerde heer Kanselier van de Raad van de Rooms-Koninglijke Majesteit, Zoals ik, Peter Henrickss, richter (rechter) in Oldebroek, heb ontvangen: een brief uit het hof, met daarin besloten een verzoekschrift betreffende de erfenis van de zalige (overleden) Aleijt Everss.

Deze zaak is ingebracht door Reijntgen Evertsz, en het verzoekschrift heb ik aan de erfgenamen voorgelezen en overhandigd. Daarop hebben zij mij als antwoord gegeven dat, omdat hun moeder overleden is, de vrouw in wiens huis zij gestorven is de erfgenamen heeft laten weten dat zij het goed (de nalatenschap) graag uit het huis kwijt wilde zijn, vanwege eventuele gebreken die daarin zouden kunnen ontstaan. Want zij was een eerbare vrouw en men wilde niet dat er iets slechts over haar gedacht of vermoed zou worden.

De erfgenamen hebben daarop de gehele boedel geteld en veiliggesteld, binnen het kerspel, zonder deze te splitsen of te verdelen, omdat er twee groepen belanghebbenden zijn die in de erfenis delen, en onder hen bevinden zich ook minderjarige kinderen. De erfgenamen willen de nalatenschap niet splitsen of verdelen zonder toestemming van de heer en de voogden van de onmondige kinderen.

Reijntgen Evertsz heeft tot nu toe geen formeel verzoek tot afgifte van de erfenis gedaan aan de erfgenamen, noch aan mij, de richter, bekendgemaakt, noch heeft iemand namens hem zich tot ons gewend.

Daarom verzoeken de erfgenamen zeer nederig aan uw Edele en wijze Raden om Reijntgen Evers, hun broer, te laten weten dat hij zich tot de erfgenamen moet wenden om afgifte van de erfenis te eisen. Dan zal men, in vriendschap of bij recht, naar de plaats waar het erfgoed ligt, handelen.

Indien Reijntgen Evertsz bij deze verdeling te kort wordt gedaan, kan hij zich daarna wenden tot de hogere rechtbank. De erfgenamen zijn altijd bereid te voldoen naar hun eerlijke vermogen.

Geschreven in Oldebroek op 19 juli 1553.

Peter Henrickss

(Bron: Gelders Archief, 0124 Hof van Gelre en Zutphen, Reyntgen Evertss. te Oldebroek contra Gerrit Evertss. c.s., Erfenis. Civiele procesdossiers, hoofdreks, 1553, inv. 4928).

Aan Peter Henrickss, Richter (rechter) in Oldebroek.

Eerbiedwaardige, goede vriend, wij zenden u hierbij heden toe, ingesloten, de repliek (het antwoordschrift) die wij ontvangen hebben, toegestuurd door Reijntgen Evertz, met als doel dat

gij deze repliek ter hand stelt aan Jan Evertsz en zijn medegezellen, opdat zij daarop een dupliek (een schriftelijke tegenreactie) opstellen en deze aan u overhandigen, die gij vervolgens samen met de genoemde repliek aan ons zult terugzenden, opdat daarna verdere beschikking kan worden genomen, zoals dat behoort. Geschreven te Arnhem, de 12e december 1553.

(Bron: Gelders Archief, 0124 Hof van Gelre en Zutphen, Brieven van en aan het Kwartier van Veluwe, 1342 Missive van het Hof aan den richter van Oldebroek, dat Jan Evertss c.s. moeten dupliceren op de repliek van Reyner Evertss, inv. 985).

Tekst en Transcriptie: J.M. Goudbeek 28-04-2025.

Bij het gebruiken van gegevens uit deze bewerking voor genealogische of historische doeleinden of ten behoeve van publicaties, in welke vorm ook, word een adequate bronvermelding naar deze bewerking zeer op prijs gesteld.